

РЪКОВОДИТЕЛЪ

НА

ОСНОВНОТО УЧЕНИЕ.

ОТДѢЛЪ на „ЧИТАЛИЩЕ“
за учителитѣ, учителкитѣ, ученицитѣ и ученичкитѣ.

Годишна цѣна: 25 гроша златни.

Съдържающе: Забавачницата или Училището за дѣца на възраст отъ двѣ до седемъ години. — Прѣподаване: Българскиятъ езикъ. — Погледъ: Пловдивскитѣ училища, Училищата въ Олаида. — Некрологъ. — Извѣстие.

ЗАБАВАЧНИЦА

или

УЧИЛИЩЕ ЗА ДѢЦА

на възраст отъ двѣ до седемъ години.

(Виждь брой 3.)

Като обнародвахми въ минжлиятъ брой на листѣтъ си уставътъ и правилникътъ на забавачницитѣ или взаимнитѣ училища, рекохми, че ще дадемъ потребнитѣ разяснения. Най първитѣ разяснения, които трѣбува да се даждъ за тоя прѣдмѣтъ, можтъ, мислимъ, да сж три вида:

1. Изнамърванието на сръдствата за построението на зданието на забавачницитѣ, за придобиванието на покъщнината на забавачницитѣ и за поддържанието на директорката на забавачницата;

2. Кроежътъ, който ще се приеме за зданието на забавачницитѣ, за да бѣдѣтъ възпазени дѣцата отъ физическитѣ опасности, и

3. Управлението, което трѣбува да владѣй у забавачницата.

Изнамърванието на сръдства! Колко трудно нѣщо! — Нѣ защо да е трудно! У другитѣ народи гледами, че тамъ дѣто общината не е въ състояние да намѣри тия сръдства, съставятъ се благодѣтелни дружества въ сѣки градъ, въ сѣка махала, въ сѣко село, и тия дружества основаватъ и поддържатъ цѣли забавачници. Калугерицитѣ на католическитѣ и на протестантскитѣ народи правѣтъ чудесии съсъ распространението, съсъ поддържанието и съ управлението на забавачницитѣ.

Нашитѣ Женски Дружества, които съставятъ половината български народъ, иматъ за цѣль да изваждатъ добри майки. Защо да не фанжѣтъ работата отъ дѣно? Защо да не имъ е цѣльта *основата на народното възпитание*, което е забавачницата или взаимното училище, като иматъ прѣдъ видъ и усъвършенствованията, които се изискуватъ слѣдъ забавачницата?

Отвъжданието на добри майки не става, ако не върви на редѣтъ съсъ общото народно възпитание, а общото народно възпитание трѣбува да се тури на една основа, една здрава основа, която не може да бѣде друга освѣнъ като фанемъ да образуваме челядѣта си отъ най нѣжната ѣ възрастъ, сиречь отъ двѣ години нагорѣ.

Отъ четирь-петъ години насамъ, сиречь отъ основанието имъ насамъ, Женскитѣ Дружества показахъ за общото добро една дѣятелность и една самоотвърженность, които не сме видѣли още у другитѣ наши дружества. Колкото не грѣшижѣтъ ония, които мислѣжѣтъ, че Женскитѣ Дружества наистина работѣжѣтъ за общото добро, и че народътъ ни имъ посрѣща дѣлото съсъ сичката благосклонность и щѣдрость, толкозь иматъ право и ония, които викатъ противъ хладнокръвието на народ-

нитѣ ни учители къмъ тия Дружества. Нѣка нашитѣ народни учители се сѣпнѣтъ; нѣка помагатъ на Женскитѣ Дружества съсъ сѣвѣтитѣ си, които ще черпѣтъ отъ знанието си, и скоро ще видимъ умложени и наредени забавачницитѣ нѣ само по сичкитѣ махали на градоветѣ и на паланкитѣ, нѣ и по селата и най малкитѣ селца, и тогази сѣки ще ни намѣри право защо на рекохми ний Женското Дружество *Покровителница на Забавачницата*.

Нѣ ще кажѣтъ нѣкои съ нетърпѣние: дѣ сж срѣдствата, които трѣбува да употрѣби Женското Дружество за основанието и поддържанието на една Забавачница? Не бойте се, тия срѣдства сжществуватъ на сѣко мѣсто и по различенъ начинъ: стига Женското Дружество да помисли само на грижята, за да ги търси, и ний сми увѣрени за сполуката.

Нѣ, за да се извърши тая сполука по скоро и по лесно, желателно е нашитѣ народни учители да зематъ участье въ двѣ нѣща: да одързостятъ Дружествата съсъ сѣвѣтитѣ си и да зематъ грижята да обнародватъ чрѣзъ вѣстницитѣ резултатѣтъ на размишляваніята и на дѣлата на Дружествата върху тоя прѣдмѣтъ. Колкото за насъ, ний, освѣнъ като нѣма да пропуцями да обнародвами сѣко срѣдство, което се употрѣбѣва отъ другитѣ народи за тая цѣль, ще имами грижата да придружявами съсъ възможнитѣ разсжждения сичко, което ще ни се прати отъ нашитѣ учители за дѣлата на Женскитѣ Дружества относително за тоя прѣдмѣтъ.

Нѣка додемъ на второто разясненіе, сирѣчь за кроежѣтъ на една забавачница. Ний желаемъ да разяснимъ тоя кроежъ съсъ чъртежи, които, както и за други, които се отнасятъ до прѣподаванието на прѣдмѣтитѣ отъ основното учение, сми въ споразумѣние съсъ единъ ксилографъ. За това, додѣто приготвимъ тия чъртежи, оставами послѣ да говоримъ за кроежѣтъ на забавачницата и зафацями третиятъ видъ разясненія: *управлението на забавачницата*.

Ето трудната страна за една забавачница! Основа-

нието, кроежътъ и поддържанието на една забавачница не сж нищо прѣдъ ревността и прѣдъ щедростта, които показува българскиятъ народъ въ други много по мжчни и трудни работи за общото добро. Управлението, което трѣбува да се държи у една забавачница не зависи отъ народътъ; то е въ рѣцѣтъ на нѣколко души: въ рѣцѣтъ на народнитѣ учители и учителки. Нъ, като говоримъ за работитѣ, които зависѣтъ отъ волята на народътъ, казувами: какво се отърва отъ рѣцѣтъ на народътъ! можемъ ли да кажемъ и за работитѣ, които зависѣтъ отъ учителитѣ и учителкитѣ: какво се отърва отъ рѣцѣтъ на народнитѣ учители и учителки! Търпѣние! учителитѣ ни и учителкитѣ ни, като сж отъ народътъ, ще доде врѣме да се сравнѣтъ съ добритѣ наклонности на народътъ си и да си човатъ това добро качество: Какво се отърва отъ рѣцѣтъ на народнитѣ ни учители и учителки!

Нъ додѣто да достигнемъ до тая спасителна сполука, нѣка слѣдувами по общото свойство на чловѣкътъ, който се подбужда на ревность отъ онова, което чюва и види и което подражава, като го съобрази съ съ нѣравитѣ си и съ съ нуждитѣ си. Ето защо ний ищемъ да изложимъ въ листѣтъ си онова, което правѣтъ другитѣ просвѣтени народи за управлението на забавачницитѣ си, като ще се потрудимъ, колкото е възможно, да го приспособявами съ нашитѣ нѣрави и нужди.

Като изложихми уставътъ на забавачницитѣ, турихми управлението имъ въ рѣцѣтъ на *жени*, и тая мисль на многома ще се види чюдна. А пакъ намъ, тя се види твърдѣ на мѣсто, и то по самата най явна причина, която показувами тука на доло.

Дѣцата на възраст отъ 2 до 6 или 7 години трѣбува да се въспитаватъ отъ жени. Само женитѣ могатъ да подражаватъ майката, *която става на дѣте, за да си забавя дѣтето*. Само женитѣ могатъ да показѣтъ себеси въ сжщото врѣме придадени на работата си, кротки, засмѣни, търпѣливи, а въ нужно врѣме и хитри, за да управляватъ тия малки и толкосъ интересни сжщества, съ съ които човѣкъ не може да се занимава съ съ

пoлза, ако не си осъща въ сърцето една истинска любовъ за тѣхъ. Тия качества нѣ само не можемъ да ги намѣримъ у мжжъетѣ, нѣ не трѣбува била да ги търсимъ и у женитѣ, които не сж ставали майки. Ето причината защо прѣдлагами управлението на забавачницата да се повѣри на жена, която е била или е майка. — Какво хубаво, благородно и спасително поприще за нашитѣ моми гражданки!

Ний имами веке у сѣка Епархия, ще ни кажѣтъ, готови взаимни училища или забавачници, на които на чястѣ можемъ да имъ дадемъ истинското назначение, което имъ сж дали просвѣтенитѣ народи, сиречь: да ги прѣградимъ тѣй, щото дѣцата отъ взаимното училище да не се мѣсѣтъ съсъ дѣцата отъ основното училище, съсъ една речъ да ги приспособимъ на забавачници; послѣ да направимъ и това, щото у взаимнитѣ училища или забавачницитѣ да не се приематъ освѣнь дѣца на възраст отъ двѣ до шестъ или седемъ години, и тия дѣца да сж отъ двата пола, момчета и момичета наедно, и най послѣ да имъ дадемъ таквози управление, което се изискува отъ тая възраст на дѣцата. Сичко това е твърдѣ лесно, ще се провикнѣтъ тий, нѣ дѣ сж женитѣ за директорки? — Твърдѣ много жени се намиратъ съсъ качествата, които показахми по горѣ; тѣмъ липсува само малкото учение и упражнение, които трѣбуватъ за управлението на забавачницата. Стига само малко добра воля отъ страната на епархийскитѣ свѣти, и вѣтрѣ въ една година или най много въ двѣ години една цѣла епархия ще се сдобие съсъ потрѣбнитѣ директори нѣ само за забавачницитѣ, които веке сжществуватъ въ епархията, нѣ еще и за ония, които ще се отварятъ изново; усъвършенствуванieto трѣбува да се чака отъ времето.

Слѣдъ това, което казахми до сега, ний нѣма пакъ да фанемъ да говоримъ за сжщността на управлението на една забавачница. Желаетъ по напрѣдъ да прѣдложимъ на разсѣждението на читателитѣ си едно изложение, косто исчерпахми отъ онова, косто сж писали образованитѣ народи върху системата за въспитанието, която употрѣбватъ у забавачницитѣ изобщо, и особен-

но у забавачниците на Нѣмцитѣ, които сж станали примѣръ на другитѣ народи за тоя прѣдмѣтъ.

Нѣ прѣдѣ да фанемъ това изложение, нѣка знаѣтъ читателитѣ ни, че три условия има, които сж приети отъ сичкитѣ народи за неуборимо начало у една забавачница и върху които никой веке не противоречи. Тия условия сж:

1. Дѣцата, които се приематъ у забавачницата, трѣбува да сж на възраст отъ 2 до 6 или 7 години;

2. Тия дѣца трѣбува да сж размѣсени и отъ двата пола, момчета и момичета знаедно, и

3. Управлението на забавачницата трѣбува да е вѣвѣрено въ рѣцѣтъ на жени.

Системата за въспитанието, която трѣбува да се въведе у забавачницата, е предмѣтъ на постоянно разгледвание и улущение отъ страната на ученитъ педагоги по свѣтътъ, и върху тая система ще се ограничѣтъ нашитѣ думи, които ще изложимъ у броятъ дѣто иде.

ПРѢПОДАВАНІЕ.

Българекиятъ Языкъ.

Мѣжду задължителнитѣ прѣдмѣти на основното учение стои народниятъ езикъ, който за насъ Българетѣ е българекиятъ езикъ. Като умложавами днесъ третиятъ дѣлъ на *Рѣководителитѣ* си съсъ развития за прѣподаванието на българекиятъ езикъ, нѣка прѣдваримъ да кажемъ, че тия уроци сж назначени за срѣдниятъ курсъ на основното учение. — Основнитѣ училища, въ които се прѣподава основното учение, раздѣлятъ ги изобщо на три вида: първиятъ видъ сж ония основни училища, въ които се прѣподава единъ началенъ курсъ отъ основното учение и които се намиратъ по селата и по махалитѣ отъ паланкитѣ и градоветѣ; втори видъ сж ония основни училища, въ които се прѣподава единъ

срѣденъ курсъ отъ основното учение и отъ които сѣка паланка трѣбува да има бари едно, и трети видъ сѣ ония основни училища, въ които се прѣподава единъ горенъ курсъ отъ основното учение и отъ които сѣки градъ трѣбува да има бари едно. — Дѣто ще рече, че нашитѣ уроци сѣ за ученицитѣ и ученичкитѣ, които сѣ се веке запознали съсъ общитѣ правила на граматиката, като знайтѣ, напримѣръ, да распознаватъ различнитѣ видове на думитѣ, да различаватъ родоветѣ, числата, врѣмената и проч.

Прѣдварителни Познания.

Сичкитѣ хора, знайте, нали? млади юначета, не говорѣтъ сѣ единъ езикъ.

Безъ да отивами по на далечъ отъ нашята земя, чювами, че Турцитѣ говорѣтъ турски; Гърцитѣ, гърчки; Власитѣ, влашки; Ерменцитѣ, ерменски; Арнаутитѣ, арнаутски, и прч. и прч.

За да говорѣтъ хората сѣ единъ езикъ, трѣбува да бждѣтъ отъ единъ родъ, отъ едно колѣно, отъ едно племе. Напримѣръ, азъ и вий, тѣй и сичкитѣ хора, които се наричатъ Българи, говоримъ сѣ единъ езикъ, защото сми синца отъ единъ родъ, отъ едно колѣно, отъ едно племе.

Вий знайте отъ свещенната си история кои хора сѣ отъ единъ родъ, отъ едно колѣно, отъ едно племе.

Сичкитѣ хора пакъ, които говорѣтъ сѣ единъ езикъ, казуватъ се *народъ*. Дѣто ще каже, че Българитѣ сѣ народъ. Нъ единъ народъ дохожда, че по нѣкои причини се подѣля на пѣрчета, и сѣко отъ тия пѣрчета отъ тоя народъ се прѣселява на друго мѣсто и фаца да живѣе за себе си. Ако нѣкое пѣрче отъ тоя народъ не се мѣси на нищо съсъ другитѣ пѣрчета, езикътъ му фаца да се отдалечава отъ езикътъ на другитѣ пѣрчета. И ако това пѣрче отъ народътъ е много на брой, то тогази става единъ отдѣленъ народъ, ако ли пакъ пѣрчето е малко на брой размѣсва се съсъ другиятъ народъ, съсъ когото е отишелъ да сѣди наедно. Тѣй, напримѣръ, отъ българскиятъ народъ, по теглилата, които е истеглилъ въ лошитѣ времена, млото пѣрчета сѣ се откъснѣли, и едно е отишло у Влашко, друго у Росия, друго у Австрия, и друго била у Азия. Тия Българи

отъ Влашко, отъ Русия, отъ Австрия и отъ Азия, като сж твърдѣ малко, за да могатъ да станжтъ отдѣленъ народъ, ако не бѣхж се сбнжли да си отворѣжтъ училища и да си учѣжтъ дѣцата на книга, каквато учжтъ дѣцата на цѣлиятъ български народъ, не щѣхми да се забавимъ да чюйм, че тия пърчета отъ българскитъ народъ сж се повласили, порусили и пр.

Не дѣйте мисли, че това подѣляние на пърчета е било само за българскитъ народъ. Съсѣ сичкитъ народи на свѣтътъ се случавя това, и то по много причини. На примѣръ, Французитъ, Нѣмцитъ, Инглезитъ, Гърцитъ и други иматъ по много пърчета отъ народтъ си распрѣсенжти по цѣлиятъ свѣтъ, въ Америка, въ Азия, въ Африка, и тия Французи, Нѣмци и прочее, тѣй распрѣсенжти, не сж прѣстанжли да сж сѣ Французи, Нѣмци и проч., защото, тамъ дѣто иджтъ, отваряжтъ си училища и си учѣжтъ дѣцата на езикътъ. Само това прѣвмжщество иматъ по млото отъ насъ, щото, тамъ дѣто иджтъ, освѣнь че се старажтъ да си одържжтъ народността, гледатъ и да привлачѣжтъ на народността си и онзи народъ, при когото сж отишли да живѣжтъ. А пакъ ний Българитъ, освѣнь като не се стараемъ до толкози да напръдвами, а се оставями още да ни прѣродяватъ.

Като ви напомнихъ, че единъ народъ се подѣля на много пърчета по много причини, рекохъ ви, че едно пърче отъ народтъ, ако бжде голѣмо на брой, става по нѣкоги отдѣленъ народъ. Това не се случява за единъ народъ, който има книга на езикътъ си; това се случява съсѣ онзи народъ, който нѣма книга. Нѣка земемъ за примѣръ нашиятъ народъ, и да видите какво се случи, когато нѣмаше още книга. Вий сте чювали да приказуватъ Сърби или Руси и сте разумѣли, че езикътъ имъ приличя на нашиятъ, и бия твърдѣ добръ имъ разбирате. Нѣ не сж само Сърбитъ и Руситъ, които можете да разбирате, когато говорѣжтъ; има и други като тѣхъ, каквото: Поляци, Чехи, Хървати, Словинци, Словаци и Морави, които ако чюйте да говорѣжтъ на езикътъ си, ще кажете: че и тѣхъ разбирами. Е добръ, преди 1,500 години, сичкитъ тия народи: Българи, Сърби, Руси, Поляци, Чехи, Хървати, Моравци, Словинци и Словаци сж живѣли на едно мѣсто, говорили сж сѣ единъ езикъ, когото наричатъ славенски или по добръ словенски, и сж били единъ народъ, нѣ безъ книгж, и тоя народъ се наричалъ Славени или Словени.

Като разбрахте сега колко е билъ голѣмъ нашиятъ народъ знамъ че сте любопитни, малки Словенчета, или ако щѣте и Славенчета, да знаете мѣстото, когато тия Словени сж били на едно и сж се наричали само Словени, а нѣ както днесъ Българи, Сърби, Руси и пр. За да ви обадѣхъ това нѣщо, трѣбува пакъ както и по горѣ да си припомните географията, дѣто сте учили че земята се дѣли на петъ главни части: Европа, Азия и другитѣ, на ли ги знайте? Ученитъ хора сж разумѣли и казуватъ, че много отколѣ, се преди 3, 4 хиляди години, Европа е била пуета, сирѣчь нѣмало хора да живѣятъ; казуватъ още, че сичкитѣ тѣзи народи, дѣто ги видимъ сега у Европа, дошли сж отъ Азия. Тѣй и Словенитѣ, които живѣятъ сега у Европа, били сж едно време у Азия, и, по нѣкои причини, които твърдѣ не се знайтъ, наедно съсъ другитѣ народи, дошли сж у Европа.

Защо Словенитѣ, ще ме попитате сега, като дошли въ Европа, не сѣдѣли на едно мѣсто, за да бждѣтъ сега единъ голѣмъ народъ? — Защото — вий по себе си знайте — хората не можѣтъ да стоѣтъ тѣй, да не правѣтъ нищо. По онѣзи врѣмена хората не били привикнжли, както сега, да работѣтъ земята, да учѣтъ занаяти, търговия, и да иматъ книга, и да знайтъ науки, които да ги улеснѣтъ за сичко. И какво правили? По многото гледали да ходятъ насамъ нататѣкъ, да търсѣтъ риба и дивячи, за да се хранѣтъ и да се облачѣтъ, а по нѣкои се и бияли по между си. Нѣ нашитѣ Словени не сж били толкосъ диваци, като дошли у Европа; тѣй знаели да работѣтъ земята, за да се хранѣтъ и обличѣтъ по лесно, и сж стоели на едно мѣсто. Ама други народи, по диваци отъ тѣхъ, не ги оставили мирни; тѣй дошли по между имъ и до толкосъ разшявали словенскитѣ народъ, щото като билъ на едно мѣсто и обземалъ по една часть отъ сегашната Германия — припомнѣте си добръ географията — сегашна Росия и сегашна Австрия, дошелъ, че се распрострѣлъ по цѣла Росия, по цѣла Австрия и отъ тамъ напълнилъ цѣла сегашна Европейска Турция или, както я наричатъ още, цѣлиятъ Балкански полуостровъ. И какво излѣзло отъ това? — Сичкитѣ тия Словени, като се распрострѣли толкосъ на далеко и като останжли помежду имъ други народи, дошли че станжли на пърчета, отъ които едни, които били малко на брой и нѣмали книга на езикътъ си, прѣродили сж се съсъ други чужди народи; а други, които били

много на брой и като сѣ нѣмали книги на езикътъ си, оцѣлѣли, на истина, нѣ езикътъ имъ, нѣравитѣ имъ и обичаятѣ имъ фанжли по малко по малко да различяватъ на еднитѣ отъ другитѣ, и тѣй гледами днесъ, че голѣмиятъ този словенски народъ е станжлъ на нѣколко народи, които днесъ наричамъ: български народъ, сърбски народъ и прочее.

Вий се сѣщате сега, защо казувами, че Българитѣ, Сърбитѣ и проч. сж Словени, че българскиятъ езикъ и проч. е словенски езикъ. Нѣ онова, за което не се сѣщате, е отъ дѣ сж дошли толкосъ имена, съ които се наричатъ сега словенскитѣ народи; освѣнъ това сте любопитни да знаете още по вече нѣщо за езикътъ на Българитѣ. И за едното и за другото азъ ще ви удовлетворѣж любопитството съсъ другитѣ уроци, които ще ви давамъ; сега нѣка ви прикажѣж нѣщо за името Словенинъ или Славенинъ. Слушайте: ученитѣ хора казуватъ, че германскиятъ или нѣмскиятъ народъ сѣкоги е билъ съсѣдъ бияя и размѣсенъ съсъ словенскиятъ народъ. Словенитѣ, като не разбирали нѣмскиятъ езикъ, фанжли да наричѣжтъ ония, които го говоряли, *Нѣмци*, сирѣчь нѣми, които нѣматъ езикъ, а себе си наричали *Словени*, сирѣчь които иматъ *слово*, защото *слово* ще каже *дума*, *речь*, *прикаска*. Ето причината защо се нарича словенскиятъ народъ *Словени*. А защо чюжденцитѣ ги наричатъ *Славени*, а нѣ *Словени*, тогази трѣбува да забѣлѣжите, че думата *слово* се е изричала *слѣво* или *славо*. И до днесъ въ нѣкои мѣста Българитѣ казуватъ на буквата *слѣво*; тѣй и Руситѣ изговарятъ *Славянинъ*, а нѣ *Словенинъ*. Чюждитѣ народи фанжли да пишѣжтъ тая дума споредъ както сж я чювали да я изговарятъ Словенитѣ.

Не сж само Словенитѣ, които сж се подѣлили на много народи, когато сж дошли отъ Азия въ Европа. И другитѣ народи които дошли отъ тамъ, и тий сж се подѣлили на много народи. Напримѣръ, германскиятъ или нѣмскиятъ народъ се е подѣлилъ на Германци или Нѣмци (тий сжщитѣ се наричѣжтъ Дайчъ), на Данци, на Шведи, и проч., целтийскиятъ народъ се е подѣлилъ на Гърци и на Латини или Римляни, а Латинитѣ или Римлянитѣ и тѣ сж се подѣлили и отъ тѣхъ сж станжли Италианцитѣ, Французитѣ, Испанцитѣ, и проч.

Нали разбрахте сега какъ сж станжли въ Европа по голѣмитѣ народи, за които слушате нѣ само отъ другитѣ хора и отъ географията и историята, които сте учили и още учите, нѣ

може и да сте виждали нѣкои отъ тѣхъ. Забѣлжете за тия народи и това: Словенскитѣ народи, когато си говорѣтъ еѣки езикътъ, разбиратъ си единъ на други твърдѣ лесно, тѣй щото ако искате да прочитате сърбски или руски или други славенски книги можете лесно да ги разбирате; а пакъ не-словенскитѣ народи, които сж излѣзли сѣ отъ единъ народъ, както на-примѣръ, Французитѣ, Италиянцитѣ не могатъ да си разбиратъ лесно. Има и нѣкои народи, които сж направени отъ два наро-да, като влашкиятъ, който е направенъ отъ Латини и отъ Сло-вени; инглескиятъ, който е направенъ отъ Нѣмци и отъ Латини и проч.

Тия сичкитѣ, що ви приказахъ, сж нѣща, които сж станж-ли отъ 2,000 години насамъ. Нѣ ученитѣ хора не ни сж оба-дили само тия нѣща; тѣхниятъ умъ отишелъ още по далеко; тѣ испитали, че прѣдъ 3—4 хиляди години напрѣдъ сичкитѣ тия народи, които се намиратъ сега у Европа и които можемъ да екѣсимъ на три главни народи: словенски, нѣмски и латински, при които можемъ да притуримъ Гърцитѣ и Арнаутитѣ които сж остатки отъ целтийскиятъ народъ, сичкитѣ тия европейски на-роди, казувамъ, заедно съ народътъ отъ Индия, на когото ста-риятъ езикъ наричатъ *санскритски*, — припомнѣте си географията — произлизатъ отъ единъ народъ, който се е наричалъ *арийски* и който е живѣлъ верѣдъ Азия близо при езерото *Аралъ* и и при рѣкитѣ *Сирѣ-Дария* и *Аму-Дария*. А езицитѣ на сичкитѣ тия европейски народи наричатъ *арийски* или *индо-европейски езици*. Дѣто ще рече, че българскиятъ езикъ е единъ отъ арийскитѣ или индо-европейскитѣ езици. Ако искаме да покажемъ родството на нашиятъ езикъ, трѣбува да кажемъ тѣй: българскиятъ езикъ е *укука* или *племенница* на нѣмскиятъ и на латинскиятъ езикъ, *дѣщеря* на словенскиятъ, а *сестра* на сърбскиятъ, на рускиятъ, на полескиятъ, на чешкиятъ и прочее.

Знамъ, млади мои приятелчета, че, слѣдъ сичко това, ще си помислите и ще речете: добрѣ; сърбскиятъ или други отъ словенскитѣ езици може да се нарече сестра на българскиятъ езикъ, защото както Българитѣ казуватъ на водата, на хлѣбътъ, на работата, на науката и проч. *вода, хлѣбъ, работа, наука*, тѣй сжщо казуватъ и Сърбитѣ, Руситѣ и проч. Нѣ да ставами родъ съсъ нѣмскиятъ и съсъ латинскиятъ езикъ, това ни се ви-ди чюдно. — Не се чюдете, а бързайте да некарате тоя курсъ отъ училието си, и, като влѣзете въ по горниятъ курсъ, ще ви-

дите, че работа е тъй, защото ученитъ хора сж го испитали и доказали.

Освѣнъ за роднинството на нашиятъ языкъ съсъ толкози други народи не ще ли да ме попитате нѣщо и за арийскиятъ народъ? — А! ето мжчепъ въпросъ, за който ученитъ хора малко ни сж обадили. Нъ вий знайте нѣщо за тоя народъ. Я си припомнѣте свещенната история, която сте учили и още учите! Я си докарайте на умътъ, че на земята е нѣмало хора, и че Богъ е направилъ първиятъ човѣкъ Адама и първата жена Ева, и че послѣ какъ сж се размножили хората по свѣтътъ!

Видите ли сега, че свещенната история ви изучва много нѣща, отъ които можете да разумѣйте много нѣщо и за арийскиятъ народъ. Като си припомните добръ свещенната история, размислете това, което ви описахъ сега, додѣто доде врѣме за вториятъ урокъ.

Нъ прѣди да ви оставиѣ, искамъ да ви напомниѣ още двѣ нѣща:

Първо и първо, видѣхте ли, че не можяхте лесно разбра това, което ви разказвахъ, ако нѣмахте понятие отъ географията? По нататкъ още ще ви трѣбува и българеката история и други още науки, които сега учите. Наукитъ сж свързани една о друга; човѣкъ не може научи едната добръ, ако нѣма понятие отъ другата. За това, мили дѣца, гледайте да прилѣжавате на сичкитъ науки, които ви се прѣподаватъ въ училището, и тогава ще ви кажѣтъ, че наистина знаете онова, което сте учили.

Второто нѣщо, което искамъ да ви заржчямъ, е да прѣпишете сѣки отъ васъ долнитъ въпроси, които ще ви помогнатъ да си припомните каквото ви описахъ и, като разсждите добръ, да ми отговорите, когато пакъ додж. Ето тия въпроси:

Сичкитъ хора сѣ единъ езикъ ли говорѣтъ? — кои хора говорѣтъ сѣ единъ езикъ? — Кои хора се казуватъ отъ единъ родъ, отъ едно колѣно, отъ едно племе? — Що е народъ? — Какви народи се подѣлѣтъ на пърчета — Какво излиза отъ подѣленнето на единъ народъ? — Какъ се е подѣлилъ словенскиятъ народъ на много пърчета? — Какво сж станали пърчетата на словенскиятъ народъ? — Кои сж словенскитъ народи? — Какви народи има още у Европа? — На колко главни народи могѣтъ да се подѣлѣтъ сичкитъ европейски народи? — Какъ

се нарича езикътъ на европейскитѣ народи? — Съсъ кои народи иматъ родство Българитѣ? — Каква наука ни трѣбува, за да научимъ по лесно и по добръ българскиятъ езикъ?

ПОГЛЕДЪ

вѣрху школскитѣ работи и расправи у Българитѣ и у другитѣ народи.

За нашитѣ школски работи и расправи намираме днесъ въ българскитѣ вѣстници долнитѣ свѣдѣния, които съсъ благодарение помѣстиями въ листътъ си.

Въ едно писмо отъ Пловдивъ, испратено до вѣстникъ *Въкъ* е казано:

«Тукашнитѣ ни двѣ главни училища се подѣржяхъ до сега главно отъ тѣй наречениятъ училищенъ данѣкъ по 50 пари на *нуфизъ*, когото давахъ външнитѣ села. Отъ градътъ тоя данѣкъ не се сбираше. Изобличени отъ вънъ и убѣдени най послѣ за несправедливостта на таквози едно распореждане, Пловдивци прѣди 10 дни направихъ събрание, въ което се отвори листъ за ежегодни спомоществувания за училищата отъ страна на тукашнитѣ граждани, и отзивътъ биде тѣй насърчителенъ, щото до сега количеството се въскачва на 20,000 гроша; и има надѣжба, че ще възлѣзе и до 30 и до 40 хиляди. Трѣбва да въсфалимъ въ тоя случай щедростта на владиката ни, който, освѣнъ дѣто писа 5,000 гроша годишна помощъ, обѣща се да ни съгради до година и ново здание за дѣвическото ни училище на свои разноси.

«Подписахъ до сега:

Н. В. Г. Панаретъ, Пловд. Митрополитъ	гр. 5,000
Г. Г. Братия Ив. Гешоглу.	» 1,500
Г. С. Д. Кабличковъ.	» 1,000
Т. Кесяковъ.	» 700
Братия Пѣви.	» 700

и други съразмѣрно съ родолюбието си.

«Годишнитѣ спомоществувания за които е думата се записватъ понастоящему за 5 години, и сж назначени за съставлението на единъ училищенъ фондъ, отъ който по злощастие нашитѣ училища като се нуждаятъ не могатъ да бжджтъ и съвършено оздравени за въ бжджцето.

«Дано достопохвалното дѣло на Пловдивчанитѣ да се подражяеше и по други градове!»

Като прѣписахми горнитѣ редове, помислихми си: Пловдивци, като сж фанжли да се грижжтъ за главнитѣ си училища, погрижили ли сж се веке за махленскитѣ си училища? Намъ ни се струва, че додѣто не осигоримъ сжществуванието на махленски и селеки училища; додѣто не отворимъ основно училище и въ най малката махла и село; додѣто, съсъ една речъ, не научимъ народътъ да чете и да пише, главнитѣ ни училища нѣ само нѣма да придобижтъ потрѣбниятъ фондъ, нѣ ще бжджтъ сѣкоги основани на пѣсъкътъ.

Ний познаваме много български градове, дѣто сж издигнати твърдѣ голѣми здания, които служжтъ за училище, и дѣто се протакатъ изъ улицитѣ твърдѣ много професори. И за какво служжтъ тия здания и професори? На ли само за нѣколко привилегирувани дѣца, и цѣли махали, масата на народътъ безъ училище? Защото, дѣцата на възраст отъ десетъ години на доло какъ можжтъ да ходжтъ въ главното училище, което непрѣменно не може да бжде близо до сичкитѣ махали на градътъ? И какво излиза отъ това? Нищо друго освѣнъ да гледами маловѣрстнитѣ дѣца да игражтъ на купища цѣлъ день по пжгицата или другадѣ, а по вѣрстнитѣ да отиватъ на занаятъ безъ да научжтъ бари да четжтъ и да пишжтъ, ако нѣ по вече.

Нека прочее Пловдивскитѣ родолюбци, ако искатъ да имъ фане мѣсто щѣдростята, да се погрижжтъ и за тая часть отъ народното въспитание, което е основата на сѣко народно добро.

Оланда или Нидерландия.

Оланда или Нидерландия, която има около три милиона и половина жители, притѣжява 666 забавачници съсъ 35,637 дѣ-

ца; 3734 основни училища съсъ 8762 учители и 2155 учителки и съ 474,450 ученици (254,085 момчета, а 220,365 момичета); 205 недѣлни училища съсъ 378 учители и 103 учителки.

Отъ 1857 година насамъ въ Оланда нѣма община, която да не е основала ново училище, да не е прѣправила и уголъмила ветхото си училище или жилището на учителятъ, или пакъ да не е подновила училищната покѣщнина и сичко, което служи на ученнето по новитѣ методи.

НЕКРОЛОГЪ.

По причина на едно жяловито премѣждие, общинското дѣвическо училище въ Шюменъ изгубило тия дни една отъ най добритѣ си учителки, които е могло да има до сега. Г-жя **Анастасия Константинова**, когато скочила отъ колата, които се повлѣкли отъ разяренни конѣ, паднѣла заднишкомъ на каманитѣ и си ударила главата толкосъ силно, щото слѣдъ една чѣвъртъ отъ чясътъ издѣхнѣла. Не знаймъ дали ще се намѣри на тоя часъ въ българското учителско тѣло учителка по патриотка, по трудолюбива и по прилѣжателна за изпълнението на длѣжноститѣ си, отъ колкото бѣше покойната Анастасия. Ето защо е за съжялявание на-прасната смъртъ на достойната шюменска учителка.

Сичкитѣ вѣстници отъ столицата, чюжди и наши, извѣстихъ това примѣждие и съжялихъ тая пагуба, и ний, като правимъ скѣщото, не можемъ да не пофалимъ добритѣ чюства на Шюменци за жялостъта и чюстъта, които показали, като били затворени сичкитѣ дюкени на българското народонаселение въ денятъ на погребението, което се извѣршило на 21 Януария отъ тая година. Вѣчна ти память, достойна учителко!

Стара-Загора, 2 февруарий, 1874. — На 29 Януар. нашій градъ имѣ злочестинѣтъ да оплаче еще едни жъртвѣ на немилостивѣтъ смъртъ, която произведе все-

обща жалость на всичкитѣ наши съграждани. Смъртната коса прѣкоси живота на уважаемий нашъ съотечественникъ, патриотъ и търговецъ Г-на Стоенча Годорова и го грабнѣ за всегда отъ неговитѣ съграждани, приятели и роднини. Покойний съ благородний си характеръ, съ отличното си поведение, съ мъдритѣ си съвѣти и съ родолюбивѣтѣ си душѣ бѣше спечелилъ уважението на всички. Неговата неуморна дѣятелность и голѣмата му честность и правдолюбие му давахѣ знаменито име въ търговското му поприще. Той е обичалъ напрѣдка на народа си, подпомагалъ е учебнитѣ ни заведения, и съ своето си ученолюбие дойде да запечата съ завѣщанието си на училищата ни 50 турски лири, което направи на смъртнѣтѣ си постелѣ. Въ лицете на покойний, нашия градъ изгубва единъ достоенъ гражданинъ и почтенъ търговецъ, фамилията му своя разуменъ стопанъ и баща, а приятелитѣ му единъ свой мъдъръ другаръ и съвѣтникъ, които и всички съ съкрушенни сърдца дойдохѣ да му изразятъ на смъртний одѣръ голѣмѣтѣ си признателность и да му кажатъ:

Вѣчная память.

(Черковна Община).

ИЗВѢСТІЕ.

Понеже много още отъ распратенитѣ за проданъ лотарийни билети на Българското Благодарно Братство Просвѣщение оставатъ нерасправени; настоятелството видѣ за нужно щото истеглеванието на лотариѣтѣ да са отложи пакъ и за послѣденъ пѣтъ до идущий Великъ-день. За това са умоляватъ вѣчки Читалища, Женски Дружества и частни лица, до които има испратени билети, да са постараятъ за расправението имъ и да внесѣтъ стойносттаѣ имъ, както и останжилитѣ непродадени билети най-късно до 20 Мартъ, слѣдъ което врѣме колкото билети останѣтъ непродадени, оставатъ за смѣтѣ на онѣзи, които не сѣ са постарали да ги расправятъ или во врѣме назадъ да ги върнѣтъ.